

LUNDS
UNIVERSITET

Att misstänka

*En intervjustudie av anmälningsskyldiga aktörers rutiner och
erfarenheter rörande orosanmälningar*

Av: Emma Erlandsson

LUNDS UNIVERSITET
Rättssociologiska institutionen

Kandidatuppsats (RÅSK02)
Vårtermin 2018

Handledare: Isabel Schoultz

Examinator: Eva Schömer

Abstract

The overall purpose of this thesis is to describe and understand how the law of duty to report child abuse works in practice from the perspective of the officials obligated to report. Interviews with several of these officials has been used in this thesis to collect data with the purpose of establishing their actual routines and experiences in these matters. The data has been analyzed from a street-level bureaucratic perspective using the theories of Michael Lipsky and from a norm scientific perspective using theories of Matthias Baier and Måns Svensson. The results of this study conclude that the law of duty to report child abuse conduce to both difficulties and ease in the work of the officials, which affects their work and thus the workings of the law. In some places is the largest gap between the law and how it applies a result of the lack of specific routines and guidelines to be followed by “the street-level bureaucrats”.

Nyckelord: Anmälningsskyldighet, Barn i fara, Gräsrotsbyråkrati, Normer, Socialtjänstlagen.

Antal ord: 13 861

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	5
1.1 Syfte	6
1.2 Frågeställning	6
1.3 Avgränsningar	6
1.4 Ordförklaringar	6
2. BAKGRUND	7
3. TIDIGARE FORSKNING	9
4. METOD.....	12
4.1 Kvalitativ metod	12
4.2 Intervjuguide och genomförande.....	13
4.3 Etiska överväganden.....	13
4.4 Pilotintervju	14
4.5 Urval av intervjupersoner	15
4.6 Intervjupersoner och genomförande.....	15
4.7 Kvalitativ analys, transkribering, kodning, analys och slutgiltiga teman.....	16
4.8 Validitet och reliabilitet.....	16
4.9 Generaliserbarhet.....	17
5. TEORI	18
5.1 Gräsrotsbyråkrati	18
5.2 Varat och börat	19
5.3 Det teoretiska ramverkets relevans för uppsatsen	20
6. RESULTAT och ANALYS.....	21
6.1 Rutiner på arbetsplatsen	21
6.2 Fortbildning och information om anmälningsskyldighet	23
6.3 Anmälningsskyldigheten kan underlätta	25
6.4 Avvägningar i att anmäla eller inte anmäla.....	27
6.5 Oro och rädsla kring att anmäla.....	29
6.6 Att hantera svåra och tveksamma fall	31
6.7 Informera om att en anmälan upprättats	33
7. SLUTDISKUSSION	36
8. REFERENSER	39
8.1 Tryckta källor	39
8.2 Elektroniska källor	40

8.3 Juridiska källor	40
9. BILAGOR	41

1. INLEDNING

Det saknas nationell statistik avseende barns skydd. Vi vet inte vilka barn som anmäls, vad som anmäls eller utfallet av anmälningarna. Det saknas även kunskap om hur många barnavårdsutredningar som genomförs. Kunskapsbristen innebär att det på en nationell nivå idag inte går att utvärdera skyddet till ”barn som far illa”. (Cocozza, 2007, s.7)

Avsaknaden av studier om skyddssystemet för barn i Sverige är anledningen till att Madeleine Cocozza med sin avhandling från 2007, Linköping universitet, vill beskriva och analysera systemet i Sverige (Cocozza, 2007, s.19). Cocozza vill ge en bild av hur samhällets skydd fungerar för barn som far illa i Sverige samt påvisa förändringar som behöver göras.

Kunskapsbristen om samhällets skydd gentemot barn som far illa beror till stor del på en avsaknad av nationella kartläggningar och nationell statistik på området (Cocozza, 2007, s.8).

År 2011 fick socialstyrelsen i uppdrag av regeringen att undersöka de anmälningar som inkommer till socialtjänsten rörande barn- och ungdomsvård. I uppdraget ingick att bland annat uppföra statistik om antalet anmälningar, kartlägga de bakomliggande orsakerna till anmälningarna samt undersöka hur socialtjänstens handlägger inkomna anmälningar. Statistik och kartläggning är grundläggande för att förändringar på området ska vara möjliga att följas upp och utvärderas och därmed göra det möjligt att sätta in rätt resurser. Enligt socialstyrelsens undersökning är polisen de som i störst utsträckning anmäler till socialtjänsten, följt av förskola och skola och vidare hälso- och sjukvården. Regeringen menar på att kunskap om anmälningar utgör en central grund för möjligheten att bedöma om barn och unga får den hjälp de behöver och för att utvecklingen ska kunna följas över tid krävs regelbundna undersökningar om anmälningar (Socialstyrelsen, 2012, s.7-8).

Flera satsningar har gjorts under 2000-talet för att förbättra rutiner kring anmälningsplikten samt öka samarbeten myndigheter emellan, som exempelvis genom införande av barnahus i Sverige. Samtidigt har anmälningsplikten avseende anmälningar till socialtjänsten efterhand utvidgats till att omfatta fler yrkesgrupper och allt fler situationer som barn utsätts för betecknas i dag som brott enligt 5 kap 11 § Socialtjänstlagen (Socialstyrelsen, 2012, s.12).

Enligt tidigare forskning av Coccozza (2007, s.24-26) och Francesca Östberg (2010, s.11) är brist på förtroende till socialtjänsten en av orsakerna till att anmälningsskyldiga personer inte anmäler trots misstanke eller kännedom att ett barn far illa. Anmälningsskyldiga personer anmäler inte alla misstankar de får om att ett barn farit illa och därför saknas orosanmälningar. Antalet anmälningar inkomna till socialnämnden är inte lika med antalet barn som far eller farit illa och avsaknaden på systematisk kunskap på området gör det svårt att göra kartläggningar och utvärderingar av insatser som gjorts. Det är därför av intresse att med denna studie undersöka anmälningsskyldiga aktörers rutiner och erfarenheter i upprättande av orosanmälningar.

1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att beskriva samt förstå hur lagen om anmälningsskyldighet i praktiken fungerar utifrån anmälningsskyldiga aktörers rutiner och egna erfarenheter.

Aktörernas agerande är inte lika med lagen, därför vill jag beskriva förhållandet mellan den rättsliga regleringen och aktörernas agerande, dvs. hur aktörerna uppfyller de rättsliga kraven gällande anmälningsskyldighet samt hur deras rutiner i arbete med barn som misstänkts farit illa går att förstå utifrån hur de själva beskriver det.

1.2 Frågeställning

Personal inom hälso- och sjukvården, tandvården, förskolan, skolan, socialtjänsten, Kriminalvården och Polismyndigheten har skyldighet att anmäla vid misstanke om att ett barn far illa enligt 14 kap 1 § i socialtjänstlagen. *Hur beskriver aktörerna rutiner och egna erfarenheter om skyldigheten att anmäla när ett barn misstänks fara illa? Och hur kan de förstås utifrån ett gräsrotsbyråkratiskt perspektiv och ett normperspektiv?*

1.3 Avgränsningar

Denna studie avgränsar sig till att enbart studera anmälningsskyldiga aktörers erfarenheter och rutiner utifrån hur de själva beskriver och återger det. Därför har studien valts att göra som en kvalitativ intervjustudie, då den utgår från hur intervjupersonerna själva återger och beskriver sina erfarenheter. Lagen om anmälningsskyldighet 14 kap 1 § socialtjänstlagen beskrivs under bakgrund då den utgör grunden för intervjupersonernas arbete men kommer efter det inte genomgå någon djupare juridisk analys.

1.4 Ordförklaringar

Anmälningsskyldighet – Att inneha skyldighet att upprätta en anmälan till socialnämnden om en misstanke eller kännedom om ett barn som kan ha farit illa uppkommer, enligt 14 kap 1 § socialtjänstlagen.

Barn - Ett barn avser alla personer under 18 år, enligt artikel 9 kap 1 § Föräldrabalken.

Orosanmälan – En anmälan om misstanke eller kännedom om att ett barn kan ha farit illa, vilken upprättas till socialnämnden (Socialstyrelsens hemsida: *anmälan till socialnämnden*).

Socialnämnden – Bestämmer över socialtjänsten i kommunen, då socialnämnden är det högre beslutande organet. De beslutar i vissa frågor så som omedelbart omhändertagande (Socialstyrelsens hemsida: *anmälan till socialnämnden*).

Socialstyrelsen - är en statlig myndighet under Socialdepartementet med en bred verksamhet som rör socialtjänst och hälso- och sjukvård, och vars inriktning styrs av regeringen och riksdagen (Socialstyrelsens hemsida: *om socialstyrelsen*)

Socialtjänsten – Socialtjänsten är den del av kommunen som ansvarar för att ge stöd och hjälp till kommunens invånare (Socialstyrelsens hemsida: *anmälan till socialnämnden*).

2. BAKGRUND

Med barnvårdalagen år 1924 infördes anmälningsskyldighet för myndigheter för första gången i Sverige och idag ett flertal år och lagändringar senare redogör 14 kap 1 § socialtjänstlagen för den idag gällande anmälningsskyldigheten. För att tolka lagen 14 kap 1 § Socialtjänstlagen och ta reda på syftet med lagen har en teleologisk lagtolkning använts, då tolkningsmetoden ser till ändamålet med lagen (Zetterström, 2017, s.89).

Enligt 14 kap 1 § socialtjänstlagen är myndigheter och yrkesverksamma vilka citeras nedan skyldiga enligt lag att genast anmäla till socialnämnden om de i sitt arbete misstänker eller får kännedom om att ett barn far illa.

1. myndigheter vars verksamhet berör barn och unga,
2. andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten, Kriminalvården, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen,
3. anställda hos sådana myndigheter som avses i 1 och 2, och
4. de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter som berör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område.

Vidare är yrkesverksamma vilka anges i citatet ovan skyldiga att lämna alla uppgifter till socialnämnden som kan vara av betydelse för en eventuell utredning av ett barns behov av skydd och stöd.

2001 års stora reformering av socialtjänstlagen kom att utvidga anmälningsskyldighetens utformning och omfattning till att inbegripa situationer i eller utanför hemmet där enbart misstanke om att ett barn far illa behöver förekomma. Enligt tidigare lagstiftning har kännedom om att ett barn far illa som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa varit nödvändigt innan en anmälan skulle upprättas. Med den nya socialtjänstlagens formulering behövde inte anmälaren vara säker på att socialnämnden skulle komma att behöva sätta in åtgärder. Syftet med den nya socialtjänstlagens konstruktion är att göra lagen mer lättillgänglig och överskådlig, men inte med syftet att ändra lagens karaktär av ramlag (prop. 2000/01:80).

Den proposition som föregick den senaste reformeringen av 14 kap 1 § Socialtjänstlagen kom att förtydliga vilka verksamheter som omfattas av anmälningsskyldigheten. Propositionen tar även upp att det finns önskemål från bland annat skolverket om exempel på när en anmälan bör upprättas men att det på grund av svårigheter att definiera ett barns utsatthet och därmed när en anmälan ska upprättas inte kommer att uppföras några exempel från regeringens sida för att inte begränsa lagstiftningens tillämpningsområde. Det finns då istället en hänvisning till en tidigare proposition från år 2002, (prop. 2002/03:53), där ett antal exempel på när barn riskerar att fara illa listats (prop. 2012/13:10).

För att socialnämnden ska kunna fullgöra sin uppgift att förbygga, erbjuda stödinsatser eller vidta åtgärder till barns skydd behöver de få kännedom om barn som far illa eller misstänks fara illa. Därför uppmanas även allmänheten som inte omfattas av anmälningsskyldigheten att enligt gällande rätt anmäla missförhållanden till socialnämnden (prop. 2012/13:10). Detta benämns i socialtjänstlagen under bestämmelsen 14 kap 1c § socialtjänstlagen som anger att ”var och en som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla detta till socialnämnden”.

Enligt Barnskyddsutredningen visar olika studier att det är många barn som misstänks fara illa men som inte kommer till socialnämndens kännedom eftersom misstanken om barnet inte anmäls. Barnskyddsutredningen menar också på att det råder svårigheter med anmälningsskyldighetens spännvidd när det gäller graden och arten av missförhållanden som förväntas uppmärksammas (prop. 2012/13:10).

14 kap 1 § socialtjänstlagen slår fast att alla som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla det till socialnämnden och att det råder en anmälningsskyldighet för personal inom hälso- och sjukvården, förskolan, skolan, tandvården, kriminalvården och

socialtjänsten. Anmälningsskyldigheten gäller också för personal som arbetar med barn och unga i enskild verksamhet på hälso- och sjukvårdens eller socialtjänstens område.

Socialstyrelsen tar på sin hemsida upp att anmälningsskyldiga är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden vid kännedom eller misstanke att ett barn far illa och får inte överlåta det att göras av någon annan (Socialstyrelsen, *anmälan till socialnämnden*).

Vidare har socialstyrelsen utformat en folder som är tänkt att beställas och delas ut till personal som omfattas av anmälningsskyldigheten enligt 14 kap 1 § Socialtjänstlagen. Foldern tar upp hur man ska gå tillväga för att upprätta en orosanmälan om man misstänker att ett barn far illa och varför en anmälan ska upprättas och syftar till att informera personal med anmälningsskyldighet om vad den innebär och hur man går tillväga för att upprätta en anmälan enligt 14 kap 1 § socialtjänstlagen (Socialstyrelsen, 2014).

3. TIDIGARE FORSKNING

Under detta kapitel presenteras en genomgång av tidigare forskning från en svensk kontext. Avgränsningen beror på att anmälningsskyldighet utifrån 14 kap 1 § socialtjänstlagen endast är gällande i Sverige och att forskning på en svensk kontext därför är mest relevant för denna studie. Den tidigare forskningen visar på att det förekommer brister gällande uppförd statistik men också att det finns en avsaknad av upprättade anmälningar av anmälningsskyldiga aktörer. För att utvärdera anmälningsskyldighetens effekter krävs det, enligt en studie av Coccozza, Gustafsson och Sydsjö (2007, s.211) att anmälningarna registreras på en nationell nivå. Även om det finns vissa studier som förklarar hur anmälningsskyldigheten i praktiken fungerar och hur det kommer sig att den efterlevs i den utsträckning den gör, se exempelvis studierna av Coccozza (2007) och Coccozza, Gustafsson & Sydsjö (2007) så råder det en avsaknad av intervjustudier som återger anmälningsskyldiga aktörers erfarenheter på området anmälningsskyldighet. Kapitlet inleds med att återge tidigare forskning på området anmälningsskyldighet för att senare beskriva vad socialstyrelsen (2012) i en rapport på uppdrag av regeringen framfört gällande anmälningsskyldigheten i Sverige.

Både Östberg (2010, s.21) och Coccozza (2007, s.12) lyfter i sina studier ungas kriminalitet och konflikter i familjen som den vanligaste anmälningsorsaken i Sverige, vilket de menar beror på att betydligt fler anmälningar upprättas av polisen än av någon annan aktör och polisanmälningar av unga anmäls automatiskt också som en orosanmälan till socialtjänsten.

Östberg (2010, s.14) syftar med sin doktorsavhandling att beskriva och analysera arbetet med att ta emot, utreda och åtgärda anmälningar om att barn far illa. Avhandlingen bygger på samtliga anmälningar som kom in vid två socialkontor under en period på två månader och syftar även till att studera de faktorer som påverkar socialarbetarens sorteringsarbete vid bedömningar och beslut. Vidare skriver Östberg om att konstruktionen av anmälningssystemet är en del barnavårdssystemets utformning. Sveriges barnavårdssystem kan ses som ett blandat system med både en skyddsinriktning och familjeserviceinriktning, då det är familjestödande men har anmälningsskyldighet. Sveriges anmälningsskyldighet bland professionella som arbetar med barn och unga och som får misstankar om att ett barn kan vara i fara, utgör en central del av systemets kontrollerande inslag (Östberg, 2010, s.28).

Östberg (2010, s. 11) påtalar i sin studie att avsaknaden av systematisk insamling av data gällande orosanmälningar idag gör att kunskapsluckorna vad det gäller inflödet av ärenden och sorteringsprocesser av inkomna anmälningar som gör att vissa anmälningar utreds och andra inte är stora. Trots ett bristfälligt statistiskt underlag pekar uppgifter från senare år på att antalet anmälningar och utredningar om barn som misstänks fara illa har ökat. Orsaken om det ökade antalet anmälningar kan bero på att trycket på socialtjänsten ökat eller att barns situation uppmärksammas är svårt att svara på eftersom det saknas kunskap på området (Östberg, 2010, s.11).

Cocozza (2007, s.24-26) lyfter liksom Östberg (2010, s.11) att antalet anmälningar till socialtjänsten har ökat, men menar att det fortfarande saknas anmälningar om barn som far illa med hänvisning till ett antal studier som hon redogör för i sin avhandling. Enligt studierna gjorda på en svensk kontext undviker professionella att anmäla vid varje misstanke eller kännedom som uppkommer i tjänst. Genom att orosanmälningar inte upprättas av anmälningsskyldiga hotas anmälningsskyldighetens effekter och därmed också barnens säkerhet. Det är därför enligt Cocozza (2007, s.24-26) av vikt att bakgrunden till att anmälningar inte upprättas studeras för att få mer kunskap om varför professionella väljer att avstå att anmäla. En orsak som Cocozza tar upp i sin avhandling till att professionella trots anmälningsskyldighet inte anmäler är att de professionella upplever att upprättade anmälningar saknar effekter på grund av att tidigare anmälningar som upprättats av dem inte lett till en förändring för barnet. Vidare uttrycks att bristen på förtroende till socialtjänsten också är en orsak till att anmälningar inte upprättas.

I en annan studie från Cocozza analyserar hon tillsammans med Gustafsson och Sydsjö hur anmälningsplikten fungerar i Sverige, vem som anmäler, vad som anmäls och vilket utfall

anmälningarna har utifrån en studie gjord på anmälningar inkomna till ett socialkontor i Sverige under år 1998. År 2003 utfördes sedan en uppföljningsstudie av de barn vars anmälningar inte ledde till utredning. I studien finner författarna indikatorer på att anmälningsplikten inte följs i den omfattning som den kunde gjort om alla misstankar anmäldes, då professionella enligt studien upprättade orosanmälningar gällande 1 procent av barnen i kommunen vilket Cocozza et al. är för få anmälningar i förhållande de olika yrkesgruppernas anmälningsstatistiker. Det finns ett behov av att registrera anmälningar på nationell nivå för att kunna utvärdera anmälningspliktens effekter. Dock skulle det enligt Cocozza et al. leda till missvisande siffror om anmälningar om barn som behöver samhällets skydd skulle nationellt registreras utan att hänsyn tas till att de registreras tillsammans med barn som begått brott (Cocozza, Gustafsson & Sydsjö, 2007, s.210).

Enligt tidigare forskning av Kvist, Willumsen och Rønneberg (2018) har tandvårdspersonal goda möjligheter att upptäcka och hjälpa patienter som är utsatta för våld. Tandvårdens primära uppgift är att behandla patientens orala sjukdom eller skada men det är också av vikt att de har kunskap om hur våld påverkar hälsan för att kunna hjälpa en våldsutsatt patient och hänvisa den till socialtjänsten. Tandvårdspersonalens patienter måste veta att de har tystnadsplikt och att det som sägs under besöket inte sprids vidare, dock är undantaget om våldet involverar barn då en orosanmälan måste upprättas. Alla som i sitt arbete misstänker eller får kännedom om att ett barn far illa är genast skyldiga att anmäla sin misstanke eller sin kännedom till socialtjänsten, och det är den enskilda som ansvar för att en orosanmälan skickas.

Socialstyrelsen har genomfört en undersökning i en rapport *Anmälningar till socialtjänsten om barn och unga – en undersökning om omfattning och regionala skillnader* för att uppföra statistik på området om anmälningar till socialtjänsten om barn och unga på uppdrag från regeringen. Socialstyrelsen konstaterar i rapporten att det svårt att dra några jämförelser eller slutsatser om trender gällande anmälningsbenägenheten över tid då rapporten är den första av sitt slag. Avsaknaden av en stabil statistik på anmälningsdata gör det svårt att göra jämförelser över tid, vilket kan vara ett skäl till att få forskare i Sverige studerat området. Kommunal statistik är inte idag heller jämförbar på grund av definitionsproblem, variationer i statistiksystem och skilda anmälningsrutiner bland anmälningspliktiga professioner. (Socialstyrelsen, 2012, s.11,19,34).

Enligt socialstyrelsens studie är polisen den vanligaste uppgiftslämnaren vad det gäller upprättandet av orosanmälningar vid misstanke om att ett barn kan ha farit illa. Poliser utgör

38 procent av de anmälningar som lämnas in till socialnämnden vilket kan jämföras med anmälningar upprättade av skola och förskola på 17 procent och hälso- och sjukvård 10 procent. Fördelningen ser liknande ut oavsett kommunstorlek (Socialstyrelsen, 2012, s.26). Mellan en tredjedel och en fjärdedel av samtliga anmälningar som inkommer till socialnämnden sorteras ut innan utredning och hälften eller färre av utredningarna leder enligt socialstyrelsens studie till en insats, men statistiken visar på stora kommunala variationer.

Enligt rapporten av socialstyrelsen är variationerna stora rörande anmälningsnivåerna med avseende på barn och unga. Och inom forskningens olika områden definieras ”att fara illa” olika och därför är det inte alltid möjligt att göra jämförelser eller urskilja hur många barn som far illa. Bakom varje anmälan, orosanmälan och polisanmälan, finns en anmälningsbenägenhet vilken kan speglas i statistiken. Anmälningsbenägenhet avser anmälares toleransnivå för riskerna som barn kan utsättas för, något som kan skifta över tid på grund av yttre faktorer påverkan på anmälares. Av den orsaken går det inte att återfinna något samband mellan antalet orosanmälningar och de faktiska förhållanden som barnen lever i (Socialstyrelsen, 2012, s.11). Sannolikt finns det skillnader i de ”sanna” nivåerna där barn och unga far illa men troligtvis är nivåskillnaderna inte så stora som för resultaten i socialstyrelsens undersökning. Socialstyrelsen lyfter graden av samverkan med myndigheter som har anmälningsplikt, rutiner, arbetssätt och lagtolkningar som görs i de olika kommunerna som en av de viktigaste förklaringarna till att anmälningsbenägenheten skiljer sig åt i olika kommuner (Socialstyrelsen, 2012, s.33).

4. METOD

I detta kapitel presenteras uppsatsens metod indelat i olika avsnitt. Avsnitten behandlar tillvägagångssättet som använts för att uppfylla uppsatsens syfte och besvara frågeställningarna. Redogörelser för kvalitativ metod, genomförande av intervjuer, urval, validitet och reliabilitet är några av de områden som presenteras nedan.

4.1 Kvalitativ metod

Intervjuer är den mest använda metoden inom kvalitativ forskning eftersom intervjuer rymmer en flexibilitet och undersöker på ett djupgående plan (Bryman, 2011, s. 413). Syftet med datainsamlingen för denna studie var att ta reda på hur olika aktörers erfarenheter och rutiner om anmälningskyldighet ser ut, vilket gjorde intervjuer till en lämplig metod. Eftersom jag för denna studie ville att intervjupersonerna skulle berätta om sina egna erfarenheter, rutiner

de följer på sin arbetsplats och eventuella svårigheter som uppkommer vid en anmälningsprocess användes semistrukturerade intervjuer vid datainsamlingen. Bryman (2011, s. 419-20) skriver om att semistrukturerade intervjuer ofta utgår från en intervjuguide med möjlighet att komplettera med frågor under intervjuens gång. Intervjuformen rymmer ett visst mått av struktur genom intervjuguiden samtidigt som det genom möjligheten att under intervjun ställa frågor som inte ingår i intervjuguiden rymmer en flexibilitet.

4.2 Intervjuguide och genomförande

För en semistrukturerad intervju består intervjuguiden av frågeställningar som är tänkta att användas under intervjun. Frågorna ska täcka de teman som är intressanta för studien samtidigt som det ska ske utifrån intervjupersonernas perspektiv (Bryman, 2011, s. 419). För denna studie fanns ett antal specificerade frågor som alla utgick från studiens frågeställning, men som samtidigt berörde frågeställningen på olika sätt för att inte hindra att alternativa idéer skulle uppstå under datainsamlingen. När frågorna för intervjuguiden för denna studie utformades var frågan: ”Vad behöver jag ta reda på för att besvara min frågeställning?” central för att intervjuguiden skulle bestå av relevanta frågor för denna studie.

För att skapa en intervjuguide för denna studie formulerades frågor utifrån uppsatsens frågeställning med olika teman som grund. Frågorna var specifikt skrivna men var tänkta att kunna formuleras om utifrån varje intervju för att passa intervjuförloppet med alla intervjupersoner.

Inledningsvis under intervjuerna började jag med att fråga om bakgrundsinformation om intervjupersonen jag intervjuade innan jag började ställa frågor rörande studiens ämne. Enligt Tim May (2013, s.163) är idén medsemistrukturerade intervjuer att intervjupersonerna ska ges möjligheten att besvara andra frågor än de intervjuaren ställer till dem. Därför har det varit av vikt att för att förstå vad intervjupersonerna säger vara mottaglig för deras sätt att förstå omvärlden på.

Intervjuguiden finns som bilaga i denna uppsats.

4.3 Etiska överväganden

Grundläggande för forskning är individsskyddskravet, vilket kan delas upp i fyra huvudkrav. Dessa krav kallas informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Varje krav består alla utav ett antal regler vilka bör följas för att uppfylla individsskyddskravet som är den centrala utgångspunkten för forskningsetiska överväganden.

Individsskyddkravet är av stor vikt att ta hänsyn till inom all forskning men särskilt när uppgifter av intervjupersoner lämnas av känslig karaktär. (Vetenskapsrådet, 2002).

Alla intervjupersoner informerades innan intervjun inleddes om studiens syfte och hur deras konfidentialitet skulle komma att tillgodoses. Vidare informerades intervjupersonerna om att det som uttrycks under intervjun endast skulle komma att användas av mig som data för denna studie och sedan förstöras för att hindra att det kan komma att användas av fler än mig. Alla intervjuer inleddes med att informera intervjupersonen om att deltagandet för studien var frivilligt och att det när som helst under intervjun och studiens gång var möjligt att avbryta sin medverkan. Intervjupersonernas konfidentialitet garanteras i studien genom att de benämns enligt deras yrkesgrupp och att varken namn eller ort nämns. Vidare används inga citat som skulle kunna komma att avslöja intervjupersonernas identiteter eller uppge annan känslig information, utan informationen är de fall reviderad genom att endast delar av citat som inte kan komma att avslöja någons identitet används. Har citatet innehållit delar som varit avslöjande har de delar inte använts genom att citatet kortats ner eller med "(...)" tagits bort.

För att det skulle vara möjligt att ljudinspela intervjun informerades alla tillfrågade intervjupersoner om att jag gärna spelar in intervjun när de tillfrågades om att delta i studien genom att ställa upp på en intervju. Frågan om att få spela in intervjun ställdes även på intervjun innan intervjun började. Intervjuerna avslutades med att jag om informerade om intervjupersonernas konfidentialitet igen och möjligheten att ta del av den studien när den är klar. Anteckningar, inspelningar och annan information hanterades på ett varsamt sätt så att det inte skulle vara möjligt att avslöja intervjupersonernas identiteter av utomstående. Alla inspelningar av intervjuerna förvarades under studiens förlopp på ett säkert ställe som endast jag som uppsatsförfattare hade åtkomst till.

4.4 Pilotintervju

En ovan intervjuare står ofta framför en rad utmaningar vid genomförande av intervjuer, vilka kan uppmärksammas med en pilotintervju. Genom att skaffa sig erfarenhet av metoden och intervjuformen kan forskaren genom pilotstudien bli mer säker inför intervjuerna och därmed också bidra till en bättre intervju för studiens syfte (Bryman, 2011, ss. 258-259). För att prova intervjuens tänkta upplägg och frågorna i intervjuguiden genomfördes en pilotintervju innan studiens intervjuer genomfördes. Pilotintervjun var tänkt att minimera antalet eventuellt uppkomna problem eller brister som kunde undvikas med hjälp av intervjun. Pilotintervjun genomfördes med en person som inte ingick i studien och ljudinspelades för att inspelningen skulle vara möjlig att lyssnas på. Intervjun och frågorna ur intervjuguiden utvärderades innan

studiens första intervju genomfördes. Frågor som upplevdes för enformiga och frågor som var svåra att förstå justerades efter pilotintervjun till mer nyanserade och begripliga frågor.

4.5 Urval av intervjupersoner

De personer som intervjuades för denna studie valdes ut utifrån ett i första hand målstyrt urval, då aktörer med anmälningsskyldighet i sitt arbete tillfrågades. Bryman (2011, s.350) menar att man med ett målstyrt urval ges möjlighet att välja ut intervjupersoner utifrån studiens forskningsfrågor. Tillfrågningsprocessen inleddes med att relevanta personer för studien i min närhet tillfrågades via ett inlägg på Facebook på min egna profil, där studiens och intervjuens syfte specificerades. Vidare tillfrågades också relevanta aktörer via mail där de informerades om studien och intervjuprocessen. Antalet intresserade intervjupersoner var begränsade vilket reducerade min möjlighet att välja mellan intervjupersonerna. Jag fick därför välja intervjupersoner utifrån ett bekvämlighetsurval, det vill säga att de personer som tackade ja kom sedan att ingå i intervjustudien. Urvalsmetoden gör det möjligt för småskaliga forskningsprojekt med begränsade resurser att göra ett urval av personer för en studie, genom att urvalet består av personer som finns nära tillhands för forskaren (Bryman, 2011, s. 433). Bekvämlighet är dock inget i sig som rättfärdigar vem som ska inkluderas i urvalet utan intervjupersonerna för denna studie valdes utifrån kriterier om lämplighet.

4.6 Intervjupersoner och genomförande

För denna studie består den empiriska datainsamlingen av fem intervjuer vilka genomfördes i södra Sverige. Fyra av intervjuerna hölls på intervjupersonernas arbetsplats i en lämplig lokal utvald av intervjupersonen själv och en intervju hölls i en lokal på Lunds universitet vald av mig som intervjuare, och intervjuerna pågick alla i omkring 35-45 minuter vardera.

Intervjupersonerna i denna studie består av fem personer varav fyra kvinnor med yrkesrollerna rektor, förskolelärare, tandhygienist och tandvårdsklinikchef och en man med yrkesrollen operatör på Polisen. Rektorn har en åttaårig yrkeserfarenhet som rektor och en tidigare 13-årig erfarenhet som lärare inom skolan. Den intervjuade förskoleläraren har 28 års erfarenhet i arbete inom förskolan. Tandhygienisten som intervjuats för denna studie har arbetat som tandhygienist i omkring sex år och tandvårdsklinikchefen har tio års erfarenhet som klinikchef och innan dess fyra års erfarenhet som tandläkare. Operatören har arbetat som operatör på Polisen i snart tre år. Sammantaget består intervjupersonerna av aktörer inom olika yrkesroller med varierande erfarenhet inom sitt yrke.

4.7 Kvalitativ analys, transkribering, kodning, analys och slutgiltiga teman

Vid kvalitativ forskning finns det ett intresse att studera vad intervjupersonerna säger och hur de säger det, och för att underlätta analysprocessen av intervjumaterialet kan det därför vara av betydelse att spela in och vidare transkribera intervjuerna (Bryman, 2011, s. 428).

Transkriberingsprocessen är en betydelsefull del av tillvägagången i en intervjustudie, då talspråk ska överföras till skriftspråk samtidigt som texten ska vara läsbar och möjlig att förstå (Klein, 1990, s.45). Transkriberingen av intervjuerna i denna studie genomfördes av mig som uppsatsförfattare med ett fokus på att skapa ett analyserbart material. Vidare fokuserades transkriberingen till intervjuernas centrala delar, det vill säga att de inledande och avslutande delarna som mest handlade om information till intervjupersonen inte transkriberades. För att förenkla analysprocessen genomfördes transkriberingen med hänsyn till att materialet kommer att läsas upprepande för att skapa bra förutsättningar för analysen, och meningsslut, tankepauser och olika talspråksord markerades efter möjlighet under transkriberingen.

Transkriberingen för intervjuerna genomfördes löpande efter varje intervju för att det skulle vara möjligt att utvärdera det egna intervjuandet och på så sätt förbättra kommande intervjuer.

För att transkriberad data ska gå att analyseras så måste den kodas för att sedan tolkas.

Oavsett vilken form av data som ska kodas så måste först författaren bestämma sig för vilken enhet som ska användas. Vid kodning av textdata kan enheten bestå av enskilda ord, textrader eller fullständiga meningar och därför är det viktigt att bestämma sig för vilka databitar som ska kodas. Vidare måste man besluta sig för vilken typ av saker som ska kodas, exempelvis förekomster av uttryck (Denscombe, 2009, s. 376). För denna studie har det transkriberade materialet kodats för att sedan tolkats utifrån identifierade teman med utgångspunkt i studiens syfte. De kodade delarna har sedan kategoriserats och sammanställts utifrån de teman som identifierats och de mest förekommande teman har sedan blivit rubriker under avsnittet ”Resultat och Analys”. Under avsnittet har jag försökt tolka studiens resultat utifrån uppsatsens teoretiska ramverk. Jag har också försökt finna samband mellan den tidigare forskning som presenterats och resultatet från de genomförda intervjuerna.

4.8 Validitet och reliabilitet

För kvalitativ forskning får begreppen validitet och reliabilitet en liten annan innebörd än vad de har för kvantitativ forskning eftersom begreppen ursprungligen är tänkta att användas på kvantitativ forskning. Validitet som är ett forskningskriterium och handlar om att en studie mäter det som den avser att mäta, alltså hur stor relevans undersökningen har i förhållande till forskningsfrågan. Ett annat forskningskriterium är reliabilitet, vilket är ett begrepp som syftar

till att beskriva om mätningen är gjord på ett tillförlitligt sätt. För att tillgodose studiens reliabilitet bör studien vara möjlig att upprepa med liknande resultat, vilket kan vara svårt att uppfylla med kvalitativa studier, men genom att sträva efter transparens kan reliabilitet vara möjligt att uppfylla (Bryman, 2011, s. 351-352). Denna studie har hög validitet eftersom studien genom lämplig metod samlat in data för att svara på uppsatsens forskningsfrågor. Genom att studiens insamlade data transkriberats, kodats och analyserats har det varit möjligt att uppfylla uppsatsens syfte.

För att denna studie skulle uppfylla forskningskriteriet reliabilitet har uppsatsen eftersträvat transparens genom att studiens tillvägagångssätt tydligt beskrivits och att studiens intervjuguide synliggjorts för läsaren. Vidare har citat från intervjuerna och hur jag tolkat vad intervjupersonerna uttryckt återgivits i uppsatsens resultat- och analyskapitel för att visa på tillförlitlighet hos uppsatsens slutsatser. Uppsatsens transparens ger också andra möjlighet att efterlikna denna studie så långt som det är möjligt att efterlikna en kvalitativ studie.

4.9 Generaliserbarhet

Den vanligaste kritiken som formulerats mot kvalitativa studier handlar enligt Bryman (2011, s. 368-369) om att den kvalitativa forskningen är allt för subjektiv. Vilket menas med att den kvalitativa forskningen i allt för hög grad bygger på forskarens ibland osystematiska uppfattningar om vad som för studien är viktigt. På grund av att kvalitativa forskare oftast startar sin studie på ett relativt öppet sätt och först efter hand formulerar frågeställningar för studien kan det för läsaren av en kvalitativ studie vara svårt att uppfatta varför just det området undersökts och inte ett annat. Det har därför varit av vikt för denna uppsats att området som studerats motiverats för inledningsvis för att tydliggöra varför uppsatsen tillkommit.

Vidare menar kritiker enligt Bryman (2011, s.369) att kvalitativa forskningsresultat ofta är svåra att generalisera utöver på andra situationer än den situation som studerats. Personer som intervjuats i en kvalitativ undersökning är inte representativa för en hel population. Enligt Bryman (2011, s.369) ska resultaten från en kvalitativ forskning istället generaliseras till teori och inte till populationer, vilket innebär att det är de teoretiska slutsatserna som formuleras på den kvalitativa data som är betydelsefulla för bedömning av generaliserbarhet.

Denna studie syftar inte till att fungera generaliserande över hur anmälningsskyldiga aktörer upplever anmälningsskyldighet utifrån hur de själva beskriver det, utan den syftar till att ge läsaren en inblick i hur anmälningsskyldiga aktörers erfarenheter och rutiner kan se ut. Med

ett gräsrotsbyråkratiskt perspektiv och med hjälp av normteoretiska begrepp syftar studien till att förstå och beskriva erfarenheterna och rutinerna för att ge läsaren ett annat perspektiv på anmälningsskyldigheten utifrån aktörers berättelser. Därmed kan uppsatsens analyser vara applicerbara på andra situationer än den som studerats här.

5. TEORI

Under detta kapitel presenteras uppsatsens teoretiska ramverk, vilket kommer att användas för att analysera studiens empiriska material. Det teoretiska ramverket först efter att uppsatsens frågeställning formulerats och studiens data samlats in för att studien skulle vara öppen i vad den syftade till att studera. Teorierna som jag tänkt att använda mig av för att beskriva och förstå intervjupersonernas erfarenheter och rutiner om anmälningsskyldighet är Michael Lipskys teori om ”Street-level bureaucracy”, Matthias Baier och Måns Svenssons användning av de normteoretiska begreppen börat och varat, liksom också deras beskrivning av sociala och rättsliga normer. Presentationerna av respektive teori följs i detta kapitel av en kort beskrivning av teoriernas relevans för uppsatsen.

5.1 Gräsrotsbyråkrati

Michael Lipsky använder sig av termen ”street-level bureaucrat”, ofta översatt till *gräsrotsbyråkrat*, (se: Roine Johansson, 2007), för att beskriva offentliga tjänstemän så som, poliser, socialarbetare och lärare vilka interagerar direkt med medborgare i deras yrke.

Gräsrotsbyråkraterna måste förhålla sig till statens lagar och arbetsplatsens direktiv och eftersom de själva måste göra det slutgiltiga avgörandet är de enskilt ansvariga över beslutsfattandet. Fenomenet om att den anställda utvecklar sina egna riktlinjer i sitt arbete benämner Lipsky som street-level bureaucracy, eller *gräsrotsbyråkrati* (Lipsky, 2010, s. 3-4).

Vidare menar Lipsky (2010, s. 4, 9) att ”Street-level bureaucrats” fattar beslut i sitt arbete som påverkar människors liv på olika sätt. De kommer i sitt dagliga arbete i direkt kontakt med allmänheten och interagerar ofta med samhällets medborgare ”ansikte mot ansikte”. Den typiske gräsrotsbyråkraten exemplifierar Lipsky (2010, s. xvii) som socialarbetare eller poliser, vilka har möjlighet att bedöma vem som kan ha rätt till stöd, hjälp och vem som ska sanktioneras. Gräsrotsbyråkraten måste ofta fatta beslut i situationer där information och tid är en bristvara och där det inte sällan finns begränsad tillgång till resurser. Det problematiska för gräsrotsbyråkraten blir att på lite information fatta ett för de berörda avgörande beslut (Lipsky, 2010, s. 29). Vidare är en annan aspekt med gräsrotsbyråkrater att de i vanliga fall

inte kan kontrollera utfallet av sina beslut. Deras deltagande i ett fall är endast tillfälligt och andra delar av processen i fallet behandlas av andra yrkesgrupper inom offentlig verksamhet (Lipsky, 2010, s.78).

Tjänstemännens uppgifter bedöms vara för komplexa för att lösas på en central nivå och därför ges de ett stort handlingsutrymme men under en samtidigt förhållandevis hård reglering. Handlingsutrymmet i kombination med den hårda regleringen leder till att tjänstemännen skapar egna riktlinjer, rutiner och tar beslut utifrån egen uppfattning av regleringen (Lipsky, 2010, s. 83-84). Regleringen förklarar oftast inte specifikt hur man ska agera i olika situationer utan den utgörs ofta av ett utrymme för den enskilt ansvarige att besluta själv och för att regleringen ska vara applicerbar på flera situationer. För att gräsrotsbyråkraterna ska klara av att handskas med komplexa delar i sitt arbete är utarbetade rutiner och riktlinjer viktiga (Lipsky, 2010, s. 83-84). Lipsky menar dock att riktlinjer och mönster som formats av gräsrotsbyråkraterna för att klara av sitt komplexa arbete i vissa fall kan vara i behov av förändring, men att de fortsätter att följas av anledningen att de funnit med länge eller att de ses som en form av praxis (Lipsky, 2010, s. 115-116).

5.2 Varat och börtat

Normers uppkomst och skapande kan beskrivas på många olika sätt men här väljer jag att titta närmre på hur normer förhåller sig till begreppen varat och börtat genom att utgå från Matthias Baier och Måns Svensson (2009, s.53-54) sätt att förstå begreppen. Det går att konstatera att normer, vilka befinner sig på en börtat-nivå har att göra med varat i två avseende. Det ena anseendet handlar om normens tillkomst och det andra om normens resultat eller effekt. Normens uppkomst och effekt är starkt anslutna till varandra och därför går det knappast att skilja varat och börtat åt mer än rent analytiskt. Baier och Svensson menar att en norm handlar om transformationen från varat till börtat och åter igen till varat.

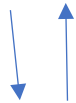
Genom att överbygga skillnaden mellan börtat och varat ges en möjlighet att bättre förstå förändringar. Desto mer vi vet om normer, vilka anvisar handlande, desto mer vet vi om förändring. Känner vi till normens uppkomst, uppbyggnad och funktion samt dess effekter och konsekvenser får vi möjlighet att bättre förstå förändringsprocesser och balans i den mån normer bidrar till balans. När vi bättre förstår förändringsprocesser kan vi också bättre förstå hur vi kan förändra beteenden och tillstånd (Baier & Svensson, 2009, s.28-29). Normer är ett av få fenomen enligt Baier och Svensson (2009, s. 31) som kan studeras på både mikro- och makronivå. På mikronivå studeras individen i hur den agerar och normer sett som

handlingsanvisningar får i någon form få ett utfall på denna nivå, medan normer på makronivå refererar till att vara strukturerande.

Baier och Svensson (2009, s.74) menar att normer, som handlingsanvisningar, kan delas in i rättsliga normer och olika former av samhällliga normer. De rättsliga och de sociala normerna påverkar hur lagen följs i praktiken på olika sätt genom hur de uppkommit och hur de fungerar i sin omgivning. De samhällliga normerna som fokuseras på i uppsatsen är de sociala normerna som styr de anmälningsskyldiga i sitt handlande. Anmälningsskyldigheten som regleras i 14 kap 1 § socialtjänstlagen tillhör gruppen rättsliga normer, närmare bestämt de rättsliga normerna som benämns som påbud och som syftar till att ”anvisa ett handlande genom att peka ut en handling som ska vidtas” (Baier & Svensson, 2009, s.78).

Förklaringsmodellen nedan visar hur Baier och Svenssons förklaring av börtat och varat kommer att användas i denna uppsats.

BÖRAT – (Lagar som aktörerna måste förhålla sig till)

VARAT – (Hur lagen följs i praktiken)

(Figur 1. Förklaringsmodell av börtat och varat)

5.3 Det teoretiska ramverkets relevans för uppsatsen

Matthias Baiers och Måns Svenssons normteori (2009) är en teori som studerar ett rättssociologiskt förhållande och även om Michael Lipskys teori (2010) inte är renodlad rättssociologi så går hans antagande att applicera på min studie. Deras antaganden går att kombinera genom att de kompletterar varandra i en analys av det empiriska materialet som samlats in i denna studie. Sättet de kompletterar varandra är genom att Lipskys teorier (2010, s.3-4) om gräsrotsbyråkrater förklarar förhållandet mellan den enskilde tjänstemannen och de regleringar som styr denne, ett förhållande som Baier och Svensson (2009, s.53) beskriver ur ett normperspektiv som börtat och varat. Baier och Svensson (2009, s.28-29) menar att människan styrs av en rad normer vilka påverkar människans sätt att handla medan Lipsky (2010, s.83) förklarar att gräsrotsbyråkraten påverkas av sitt stora handlingsutrymme i sitt arbete och för att hantera komplexa situationer upprättar gräsrotsbyråkraten riktlinjer för att underlätta för sig. Med utgångspunkt i Baier och Svenssons (2009, s.53) förklaring av börtat

och varat kan det uppfattas som att Lipsky (2010, s.3-4) i sin beskrivning av gräsrotsbyråkrater, och hur de förhåller sig till regleringar när de handlar, verkar inom varat.

De båda respektive teorierna kan i uppsatsen användas till att beskriva och förstå aktörernas erfarenheter och rutiner vid upprättande av orosanmälningar. Lipskys (2010, s.29) antaganden om gräsrotsbyråkraters svårigheter i beslutsfattande kan bringa förståelse i varför lagen om anmälningsskyldighet i viss mån behandlas som den gör och varför aktörers uppfattningar om anmälningsskyldighet ser ut så som de ser ut. Baier och Svenssons (2009, s.74) beskrivning av sociala och rättsliga normer kan bidra till att förklara varför aktörer handlar som de gör i olika situationer utifrån anmälningsskyldigheten.

6. RESULTAT och ANALYS

Resultatet och analysen kommer under detta kapitel att presenteras under olika rubriker vilka identifierats som de mest förekommande teman i intervjumaterialet. Analys av det empiriska materialet sker löpande under kapitlet med utgångspunkt i det teoretiska ramverket som presenterats tidigare i uppsatsen. Intervjupersonerna vars erfarenheter och rutiner som under detta kapitel kommer redogöras för har under tidigare avsnitt presenterats (se avsnitt 4.6). Analysen och uppsatsens slutsatser sammanfattas i en slutdiskussion under nästa kapitel.

6.1 Rutiner på arbetsplatsen

Samtliga intervjupersoner beskriver sammantaget att anmälningsskyldigheten är en viktig del av deras arbete och att samtliga upprättar anmälningar i syfte att informera socialnämnden om sin misstanke eller kännedom om att ett barn farit illa. Intervjupersonerna upplever anmälningsskyldigheten som betydelsefull i ett arbete där man möter barn eftersom att stödja och hjälpa barn som misstänks ha farit illa ligger utanför deras eget kompetensområde och en anmälan till socialnämnden är ett sätt att bidra till att hjälpa barnet. Vidare menar man att socialnämnden därför har en viktig roll med att ta sig an de anmälningar som kommer in för att utreda vilka barn som är i behov av stöd och hjälp.

Rutiner fungerar underlättande i upprättande av orosanmälningar och känns betryggande att följa när misstankar uppkommer på arbetsplatsen uttrycker några av intervjupersonerna. Genom tydliga direktiv i hur en anmälan ska upprättas så minskar osäkerheten i hur en anmälan ska upprättas när ett barn misstänks fara illa. Tandhygienisten och tandvårdsklinikchefen från två olika kliniker berättar båda om hur rutinerna inom tandvården

ser ut för att upprätta en orosanmälan och att rutinerna är väldigt tydliga. Tandhygienisten uttrycker sig i följande citat om hur rutinerna på hennes arbetsplats fungerar:

...det är ju de tre breven vi skickar. Men som sagt de två första breven går bara till familjen. Och det första är då "Vi vill gärna att ni hör av er till oss", det andra är "Om inte ni hör av er till oss så kanske vi gör en orosanmälan", och det tredje "Nu så skickar vi till socialen att ni inte kommer på era besök". Och då är det ju att klinikchefen är bakom det, så det är inget man behöver göra själv...

Genom tydliga rutiner underlättas handlandet för vad som ska göras när en misstanke uppkommit om att ett barn kan ha farit illa, vilket tandhygienisten beskriver i citatet ovan. Med Lipskys (2010, s.83-84) beskrivning av gräsrotsbyråkrater och deras stora handlingsutrymme kan man förstå det som att rutinerna minskar det stora handlingsutrymmet för personalen, vilket leder till att utrymmet och därmed också behovet för att utveckla egna riktlinjer i upprättande av en orosanmälan minskar. Formulerade riktlinjer är enligt Lipsky (2010, s.3-4) mönster som formats av den enskilde för att underlätta beslutsfattande i sitt arbete i brist på tydliga regleringar eller som en konsekvens av ett stort handlingsutrymme. De tydliga rutinerna på arbetsplatsen styr i detta fall aktören i hur denne ska handla om en misstanke om att ett barn farit illa uppkommer, vilket därmed också minskar osäkerheten som, enligt Lipsky (2010, s.29,83), kan uppstå när en aktör handlar utifrån ett stort handlingsutrymme och utifrån lite information.

Rutinerna för hur anmälningsskyldigheten ska tillgodoses finns tillgängliga skriftligt för all personal på tandvårdsklinikerna via deras intranät. I rutinerna ingår att tandvårdsklinikchefen på respektive tandvårdsklinik upprättar en orosanmälan och att personalen på kliniken påtalar sina misstankor till chefen för att en orosanmälan ska upprättas av denne. Men att tandvårdsklinikchefen på kliniken upprättar orosanmälan gör inte att ansvaret för att upprätta en anmälan vid misstanke om att ett barn far illa från varje anställd försvinner utan där finns ett eget ansvar, vilket tandvårdsklinikchefen uttrycker såhär:

...det sista brevet, när man skickar till socialen också, är det jag [chefen] som skickar det och det är också jag som skriver under det brevet som skickas till föräldrarna. (...) men sen får all personal information, om att man som legitimerad har en egen skyldighet att faktiskt anmäla, rapportera in, om det är så att man misstänker någonting, så att man inte lägger över det på någon annan, utan man har ett ansvar.

Eget ansvar är ett återkommande tema i intervjuerna och samtliga intervjupersoner tar upp det egna ansvaret som viktigt när det gäller anmälningsskyldighet och vid upprättande av en

anmälan. Särskilt tas det upp att trots att en orosanmälan på vissa arbetsplatser inte formellt upprättas av den som fått misstanken så är det ändå den anmälningsskyldiges ansvar att se till att den upprättas. Detta kan förstås med Lipskys (2010, s.83, 100) teori om gräsrotsbyråkrater och hur de handlar under en hård reglering trots ett stort handlingsutrymme. Även om det finns utarbetade och vägledande rutiner på arbetsplatsen så är anmälningsskyldigheten utformad på ett sätt som innebär att det är den enskilde med anmälningsskyldighet inte kan fräntas eller kan avsäga sig sin skyldighet att anmäla vid misstanke om att ett barn farit illa. Regleringen för den enskilde finns kvar i den utsträckning att det finns ett eget ansvar att upprätta en orosanmälan och att det är den enskilde som blir sanktionerad om en orosanmälan inte upprättas trots att det funnits en misstanke eller kännedom om att ett barn kan ha farit illa.

6.2 Fortbildning och information om anmälningsskyldighet

Sammantaget önskar samtliga intervjupersoner mer information om anmälningsskyldigheten från antingen arbetsgivare eller socialtjänsten. Några intervjupersoner nämner att fortbildning i skyldigheten att anmäla förekom i början av deras anställning men att de därefter inte förekommit mer fortbildning på området. Vad det kan bero på resonerar förskoleläraren såhär kring:

...Så det kan vara så också att man [socialtjänsten] samarbetat bättre med BVC, det är också en instans som gör fler anmälningar. Men ju mer information alla de här instanserna har, desto bättre är det ju. Men det är nog inte prio ett då handlar det mer om hjärtlungräddning och brandskydd och andra sådana utbildningar som man tar.

Förskoleläraren förklarar att det finns aktörer som upprättar fler orosanmälningar än vad förskolan gör, vilket kan bidra till att ett samarbete med förskolan ibland bortprioriteras. Vidare berättar hon att orsaken till att det finnas en avsaknad av utbildning om anmälningsskyldighet kan vara att det finns andra utbildningar som prioriteras högre. Med en tätare kontakt med socialtjänsten i form av kontinuerliga besök på arbetsplatser där de informerar om skyldigheten att anmäla om ett barn misstänks fara illa menar intervjupersonerna att det hade blivit lättare att förstå innebörden med att upprätta en orosanmälan och vilken skillnad det kan göra att anmäla sina misstankar.

Lipskys teori (2010, s.29) om gräsrotsbyråkrati och hur han beskriver svårigheten för gräsbyråkraten att handla utifrån lite information kan användas för att förstå varför intervjupersonerna tycker att det råder brist på kontakt med socialtjänsten och information. En aktör med anmälningsskyldighet är skyldig i sitt arbete att bland annat följa den lag som reglerar anmälningsskyldighet, vilket som med många andra regleringar ger aktören ett

handlingsutrymme att handla inom. Med Lipskys (2010, s.3, 84) förklaring av en gräsrotsbyråkrats handlingsutrymme kan lagen om anmälningsskyldighet förstås genom att den består av olika delar som ger de anmälningsskyldiga aktörerna olika mycket handlingsutrymme beroende på vad i lagen det handlar om. Genom upprättade rutiner och mer information om lagen kan handlingsutrymmet i vissa delar av lagen minskas. Exempelvis förstår aktören genom lagen till vem en eventuell orosanmälan ska skickas men när en orosanmälan ska upprättas är svårare för aktören att tolka i enbart lagen. Enligt intervjupersonernas resonemang är rutiner på arbetsplatsen och information från socialtjänsten centrala delar för att minska deras handlingsutrymme i upprättande av orosanmälningar.

Då socialtjänstens återkoppling ofta är begränsad på grund av att de arbetar under sekretess är det svårt att veta vilka effekter en orosanmälan har berättat intervjupersonerna. Utifrån hur intervjupersonerna beskriver det kan det ibland kännas som att en orosanmälan inte leder till några effekter alls vilket kan kännas påfrestande för anmälaren som misstänker att ett barn far illa och som kontinuerligt träffar barnet. Den intervjuade tandhygienisten uttrycker sig i följande citat om hur det kan upplevas svårt när det saknas återkoppling från socialtjänsten:

Någon gång har jag fått höra från någon annan att det finns resurser [stöd från socialtjänsten] i familjen, men det säger inte så mycket. Samtidigt som jag förstår eftersom de [socialtjänsten] har tystnadsplikt, men det är svårt att veta vad man ska lägga in för resurser där och så.

Bristen på återkoppling från socialtjänsten innebär att de anmälningsskyldiga ibland saknar respons på om de handlat rätt och hur de ska handla efter att en orosanmälan upprättats. Det kan förstås genom Lipskys (2010, s.76-78) teori om gräsrotsbyråkrati och hans förklaring av hur gräsrotsbyråkrater endast tillfälligt deltar i ett fall och att andra delar av processen i fallet hanteras av andra yrkesgrupper. Genom att endast tillfälligt delta i ett fall eller en process är det svårt att få en helhetsbild, och därmed förstå bättre vad som hänt och vad som kommer hända. En anmälningsskyldig aktör lämnar över fallet till socialnämnden när en anmälan upprättas eftersom socialnämnden besitter kompetens som är viktig för den fortsatta processen. Svårigheter som kan uppstå kan vara att veta hur man ska handla efter att en anmälan upprättats, vilket tandhygienisten beskriver med citatet ovan, eftersom det kan saknas regleringar eller rutiner för det. För att hantera dilemman som uppkommer efter att en orosanmälan upprättats kan aktören i avsaknad av regleringar formulera egna riktlinjer.

Rektorn och tandvårdsklinikchefen berättar båda två om att de återkommande informerar personalen på deras arbetsplats om anmälningsskyldigheten, vad lagen säger och hur rutinerna ser ut. Detta är något som särskilt sker när där är nyanställda på arbetsplatsen eller om det upplevs finnas ett behov för det. Rektorn uttrycker sig såhär om hur utbildning och information delas ut på hennes arbetsplats:

...det handlar om att vi måste informera personalen om de rutiner som finns, vilka skyldigheter vi har i skolan. (...) Så det brukar vi ha en gång per år.

Att informera personalen på en arbetsplats om deras anmälningsskyldighet beskrivs av samtliga intervjupersoner vara chefens eller den högst ansvariges ansvar. Med utgångspunkt i Baier och Svenssons (2009, s.74-78) förklaring av rättsliga normer och sociala normer går det att förstå hur intervjupersonerna ser på vem som bär ansvar att fortbilda personal om anmälningsskyldighet. De rättsliga normerna anger att det är varje anmälningsskyldig aktörs ansvar att anmäla vid misstanke om att ett barn farit illa och därmed också aktörens ansvar att vara medveten om sin skyldighet. Enligt den sociala normen på arbetsplatsen är det chefens eller den högst ansvariges ansvar att utbilda och informera sin personal om anmälningsskyldigheten och därmed är det också dennes kunskap om skyldigheten att anmäla om ett barn misstänks fara illa som blir avgörande för hur personalens kunskap kommer yttra sig. Att chefen bär ansvar att informera om anmälningsskyldigheten är en social norm som uppkommit med påverkan av de rättsliga normerna och andra sociala normer på arbetsplatsen, så som formulerade riktlinjer och rutiner, och är central för hur aktörerna uppfattar ansvaret att informera.

6.3 Anmälningsskyldigheten kan underlätta

Under intervjuerna med var och en av intervjupersonerna nämner samtliga olika svårigheter som uppkommer med anmälningsskyldigheten, men att skyldigheten att anmäla också underlättar för anmälaren. Intervjupersonerna menar att anmälningsskyldigheten i sig är tydlig och att det därför är gentemot de anmälan berör är enkelt att förklara varför en orosanmälan upprättats. En rektor uttrycker sig i följande citat om hur lagen om anmälningsskyldighet kan underlätta när en orosanmälan upprättats:

...jag vet ju vad lagstiftningen säger, så att jag kan förklara att detta är ju min skyldighet. Jag får ju ofta förklara detta för föräldrar och eleven ibland. Och eleverna tar ju det mycket bättre än föräldrarna gör. De förstår ju att vi bryr oss om dem. Föräldrarna känner sig liksom kränkta och "varför frågade du inte mig först?". Men det är liksom inte min uppgift att fråga föräldrarna.

Upprättandet av en orosanmälan ger ofta upphov till känslor hos de anmälan berör och intervjupersonerna menar då att lagen om anmälningsskyldighet fungerar som stöd för att veta att man handlat rätt i att upprätta en orosanmälan. Med utgångspunkt i Lipskys (2010, s.83-84) förklaring av hur ett stort handlingsutrymme kan påverka gräsrotsbyråkraten i sitt arbete kan man förstå att lagens tydlighet är av betydelse för när en aktör tvingas upprätta en orosanmälan. Lagens tydlighet begränsar handlingsutrymmet för aktören i sitt arbete och aktören är tvingad att förhålla sig till lagen, vilket underlättar vid interaktion med medborgaren, den anmälan berör.

Enligt Baier och Svenssons (2009, s.74-78) förklaring av sociala och rättsliga normer och hur de förhåller sig till varandra går det att förstå det som att aktörernas sociala normer kring att upprätta en orosanmälan i detta fall stöds av de rättsliga normerna. Den sociala normen är att upprätta en orosanmälan om ett barn misstänks fara illa, vilket de rättsliga normerna anger att man som anmälningsskyldig aktör bör göra. De rättsliga normerna finns nedskrivna och är av högre instanser fastslagna att gälla vilket kan leda till att de av aktörerna uppfattas som starkare än endast de sociala normerna, så som rutiner på arbetsplatsen eller andra formulerade sociala normer som finns på arbetsplatsen.

Förfarandet med att anmäla upplever ingen av intervjupersonerna som svårt. Det är inte svårt att skriva en anmälan menar rektorn som intervjuats, utan det är alla känslor runt om en orosanmälan som är svåra att hantera. En tandvårdsklinikchef berättar i citatet som följer om hur deras brevs utformning underlättar i upprättandet av en orosanmälan:

...jag tycker också ibland att breven är utformade på ett sådant sätt att det inte är upp till oss att besluta om det är någonting. Utan jag beskriver bara varför vi känner en oro - att det är någonting som vi upplever...

Den enskildes utrymme att bedöma om en orosanmälan ska upprättas eller inte är stort och lagens utformning och rutiner i hur en anmälan ska upprättas underlättar för den anmälningsskyldige i förfarandet. Med Lipskys teori (2010, s.29-30) om gräsrotsbyråkrater och hur de med bristfällig information och tid ska fatta avgörande beslut, går det att förstå att det kan uppstå en osäkerhet hos den enskilde aktören. För att hantera komplexa situationer i sitt arbete är det av vikt att rutinerna och lagen är utformade på ett sätt som ska underlätta för aktören i sitt beslutsfattande. Genom tydliga rutiner och en tydlig lag minskar de anmälningsskyldiga aktörernas ansvar och utrymme att själv tolka lagen och fatta beslut grundade i den egna tolkningen, enligt hur intervjupersonerna beskriver det.

6.4 Avvägningar i att anmäla eller inte anmäla

Enligt några av intervjupersonerna kan rädslan att anmäla på fel grunder eller att en anmälan ska förstöra relationen till barnet och föräldrar vid vissa tillfällen leda till att man väntar med att anmäla för att vara mer säker på sin sak. En rektor inom skolan problematiserar situationen som kan uppstå när någon ur personalteamet försöker lösa oron kring ett barn själv utan att eller innan en orosanmälan upprättas:

Men då brukar jag prata med personalen om "Vad är ditt ansvar? Vad är vårdnadshavarens ansvar? Vad är socialtjänstens ansvar? Var ska vi faktiskt lägga problemet?" Om du kommer med det här problemet är det du som ska lösa det? Nej. kan du lösa det? Nej. Har du kompetens för det? Nej.

Genom att formulera egna riktlinjer kan de anmälningsskyldiga hantera svårigheten med de handlingsutrymme som anmälningsskyldigheten för med sig. Med Lipskys (2010, s.74, 100) beskrivning av gräsrotsbyråkraternas formulerande av riktlinjer och mönster för att hantera komplexitet i sitt arbete, kan man förstå grunden till att aktören upprättar egna riktlinjer i sitt arbete. Aktören med anmälningsskyldighet vill undvika att skapa problem genom att upprätta en orosanmälan och har därför utvecklat egna riktlinjer i hur och när en orosanmälan ska upprättas för att minska risken att problem ska uppkomma. Intervjupersonernas beskrivningar av anledningar till att lagen om anmälningsskyldighet inte alltid följs kan vidare förstås med utgångspunkt i Baier och Svenssons (2009, s.74-78) beskrivning av de sociala normerna, varat, och de rättsliga normerna, börtat. Att de rättsliga normerna inte efterföljs i börtat kan bero på att de sociala normerna i varat skiljer sig från de rättsliga normerna genom att riktlinjer och rutiner som formulerats som sociala normer skiljer sig från vad de rättsliga normerna säger. Genom en ökad kännedom om en norms tillkomst, uppbyggnad och funktion i form av effekter eller konsekvenser kan vi enligt Baier och Svensson (2009, s.28-29) förändra beteenden och tillstånd. Om sociala normer har formulerats på felaktiga tolkningar av de rättsliga normerna är en ny tolkning nödvändig för att bli medveten om orsaken till att lagen inte följs.

På den intervjuade förskolelärares arbetsplats har de rutiner de följer vid upprättande av orosanmälningar men antalet upprättade anmälningar skiljer sig ofta åt beroende på om förskolan är privat eller kommunal och var man geografiskt arbetar. På en förskola där intervjupersonen tidigare arbetat upprättades betydligt fler anmälningar än på hennes nuvarande arbetsplats. Där det upprättas färre orosanmälningar är vetskapen om lagen och rutinerna bland personalen på förskolan, enligt den intervjuade förskolelärares, lägre än på

den förskolan där fler orosanmälningar upprättades. Varför det upprättas fler orosanmälningar på vissa förskolor och färre på andra resonerar förskoleläraren såhär kring:

...Men jag tror det har lite med området [geografiskt] att göra, det blir inte så många anmälningar. Men man kanske letar tecken ibland på vissa saker...

En orsak till att det på vissa arbetsplatser upprättas färre orosanmälningar menar den intervjuade förskoleläraren kan bero på var, i vilket område, arbetsplatsen ligger då det finns områden med sociala problem och/eller andra faktorer som kan påverka i vilken utsträckning en familj behöver stöd och hjälp. När vetskapen om rutiner och lagar som reglerar anmälningsskyldigheten är låg växer den enskildes ansvar att själv avgöra om en orosanmälan ska upprättas. Med utgångspunkt i Baier och Svenssons (2009, s.28, 53) förklaring av sociala och rättsliga normer innebär det för att de rättsliga normerna ska följas i varat krävs det att den enskilde formulerar riktlinjer, som bidrar till att de rättsliga normerna följs. Arbetsplatsens sociala normer i upprättande av orosanmälningar är också betydelsefulla för hur de rättsliga normerna kommer efterföljas, som exempelvis vad en aktör gör om en misstanke om ett barn uppkommer.

För att en orosanmälan ska upprättas är en misstanke om att ett barn farit illa nödvändig men vad en misstanke kan vara eller hur den kan te sig kan se olika ut. Den intervjuade förskoleläraren resonerar såhär kring hur erfarenheter kan påverka anmälningsbenägenheten i att upprätta en orosanmälan:

Det blir ju lättare ju äldre man blir och ju mer man varit med om. Men jag kan ju säga, har man inte arbetat i och varit med om något fall så blir det ju svårare. (...) För det finns många som aldrig gjort en anmälan och som aldrig kommer göra en. Och sen de som gör det, gör det väldigt mycket. Jag tror att där är en stor skillnad.

Mer erfarenhet kan underlätta för aktören för att kunna hantera sin skyldighet att anmäla vid misstanke om att ett barn kan ha farit illa, men enligt citatet ovan så finns det de som ändå aldrig kommer att upprätta en anmälan. Aktörens handlande vid upprättande av orosanmälningar kan tolkas med Baier och Svensson teoretiska begrepp (2009, s.74-78) börtat och varat samt med deras beskrivning av normer. I varat handlar de anmälningskyldiga utifrån normer, vilka fungerar handlingsanvisande och kan se olika ut beroende på deras uppkomst. För att en aktör i varat enligt de handlingsanvisande normerna inte ska behöva upprätta en orosanmälan krävs det att tolkningen av de rättsliga normerna i praktiken skiljer sig från vad de normerna egentligen anvisar eller att de sociala normerna som påverkar

aktören i upprättandet av en orosanmälan skiljer sig från de rättsliga normerna. De rättsliga normerna kring anmälningsskyldighet ger aktören olika mycket utrymme för tolkning beroende på vilken del av lagen det handlar om. Lagen om anmälningsskyldighet går att förstås som en rättslig norm, men som reglerar förfarandet i att upprätta en orosanmälan i olika utsträckning. Som exempelvis är det upp till tolkaren att tolka vad en misstanke kan vara om det inte finns andra regleringar för det, exempelvis sociala normer på arbetsplatsen.

Med utgångspunkt i Lipskys (2010, s.74, 83) förklaring av hur gräsrotsbyråkrater upprättar egna riktlinjer för att hantera komplexa delar i sitt arbete kan man ytterligare förstå hur det kommer sig att vissa aktörer aldrig kommer upprätta en orosanmälan. Genom lagens utformning ges anmälningsskyldiga aktörer utrymme att göra egna bedömningar utifrån lagen för att en lag ska vara tillräcklig för att reglera anmälningsskyldigheten och lagen ska vara möjlig att tillämpa på flera situationer. Men när det uppstår en avsaknad av eller det brister i regleringar för när en orosanmälan ska upprättas, så som definitionen av misstanke, är det upp till den enskilde att veta när en orosanmälan ska upprättas utifrån regleringarna som finns. Aktören formulerar därför egna riktlinjer om det råder brist på rutiner på arbetsplatsen för att hantera komplexiteten som uppstår med handlingsutrymmet.

6.5 Oro och rädsla kring att anmäla

Flera av intervjupersonerna tar upp att en eventuell orosanmälan upprättas av chefen på tandkliniken, rektorn, skol-kurator eller sköterska på skolan eller av chefen på förskolan för att den enskilde läraren, tandhygienisten eller förskoleläraren inte själv ska stå som upprättare av anmälan. Syftet är att minska eventuell oro och rädsla som ska uppkomma när en orosanmälan ska upprättas och att relationer till föräldrar och barn inte ska påverkas av en anmälan i den mån det går. Oro och misstankar tas upp med den person som upprättar en anmälan på intervjupersonernas respektive arbetsplats och där finns också möjlighet till diskussion och samtal. Enligt Baier och Svenssons (2009, s.74-78) beskrivning av rättsliga och sociala normer kan man förstå de utarbetade rutinerna kring vem som upprättar en orosanmälan som justering av de sociala normerna och göra det lättare för de anmälningsskyldiga att följa de rättsliga normerna, lagen.

En misstanke är orsaken till att en orosanmälan upprättas och därför informeras personalen återkommande via regelbundna personalmöte och årliga informationsmöte om anmälningsskyldigheten och vad som ligger till grund för att en anmälan ska upprättas: "...det är inte vi som behöver bevisa något. Utan har vi en oro så gör vi en anmälan." berättar en rektor som intervjuats. Rektorn poängterar med citatet att en misstanke är det enda som ska

krävas för att en orosanmälan ska upprättas och att det inte är den enskilda aktörens ansvar att bekräfta att misstankarna stämmer.

Detta kan förstås med Lipskys (2010, s.83) beskrivning av fenomenet om att gräsrotsbyråkraten formulerar egna riktlinjer på grund av det stora handlingsutrymmet de innehar i kombination med Baier och Svenssons (2009, s.74-78) förklaring av rättsliga och sociala normer. När egna riktlinjer formulerats är det av vikt för att lagen eller rutinerna ska följas att riktlinjerna överensstämmer med lagen och att arbetsplatsens rutiner fungerar justerande av de sociala normerna för att göra det lättare för de anmälningsskyldiga formulera egna riktlinjer för att följa de rättsliga normerna. Med utgångspunkt i Lipskys (2010, s.15) beskrivning av gräsrotsbyråkraternas handlingsutrymme kan aktörens utrymme förstås genom att de själva har handlingsutrymme att avgöra när en anmälan ska upprättas, vilket kan leda till att orosanmälningar upprättas på olika grunder för olika aktörer.

Enligt intervjupersonerna bistår arbetsplatsens rutiner med information i hur man ska gå till väga när en oro eller misstanke uppkommer, och genom att följa rutinerna kan mycket av den osäkerhet som kan uppstå vid upprättande av en orosanmälan istället övergå till en säkerhet. Osäkerheten hos anmälaren eller den som innehar oron för ett barn grundar sig enligt intervjupersonerna i en rädsla för repressalier eller att anmäla något som inte är något. I följande citat uttrycker sig en rektor om rädslan som kan uppstå:

...det är jobbigt när föräldrar blir arga. Det är jobbigt att bli skälld på, det är jobbigt när man har en rädsla att bli utsatt för våld och så.

Flera av intervjupersonerna återkommer till att det finns en rädsla eller en oro bakom att upprätta en orosanmälan men i följande citat resonerade en tandhygienist såhär:

...det är många som är rädda för att anmäla något som inte är någonting. (...) Man är väldigt försiktig, men jag är inte så försiktig. Jag är väldigt så om det inte är någonting, så hellre att man anmält när det inte var någonting än att man inte anmäler och så är det någonting.

Rädslan som infinner sig hos aktören med anmälningsskyldighet kan uppstå av skilda orsaker beroende på aktörens yrkesroll eller tidigare erfarenhet och för att inte bli grunden till att en anmälan inte upprättas måste rädslan enligt intervjupersonerna hanteras.

Med utgångspunkt i Lipskys (2010, s.15, 51) förståelse av gräsrotsbyråkrater, vilka innehar ett stort handlingsutrymme under samtidigt hårda regleringar, kan osäkerheten bero på det stora handlingsutrymmet ihop med en tydlig och hård reglering om anmälningsskyldighet. Aktören

besitter enskilt ett ansvar att anmäla vid misstanke eller oro och för att underlätta för aktören är tydliga utarbetade rutiner på arbetsplatsen viktiga, något som kan förstås med Lipskys beskrivning av hur gräsrotsbyråkrater hanterar sitt handlingsutrymme i sitt arbete. Oron hos aktörerna kan ha sitt ursprung i att de arbetar med ett stort handlingsutrymme och att det uppstår svårigheter i att hantera utrymmet.

De rättsliga regleringarna som den anmälningsskyldige är tvungen att följa och hur de i praktiken efterföljs kan förstås med hjälp av Baier och Svenssons (2009, s.53-54) tolkning av börat och varat, genom att lagen om anmälningsskyldighet och rutiner på arbetsplatsen formuleras i börat. Och när en misstanke om att ett barn far illa uppkommer handlar det om den anmälningsskyldiges tolkning av lagen med hjälp av arbetsplatsens utarbetade rutiner för hur lagen i praktiken, eller i varat, kommer efterföljas.

6.6 Att hantera svåra och tveksamma fall

Samtliga intervjupersoner resonerar kring hur tveksamma fall utgör en svårighet med skyldigheten att anmäla. Intervjupersonerna menar att varje enskild aktör med anmälningsskyldighet bär ansvar för att upprätta en orosanmälan eller påtala eventuella misstankar om att ett barn kan farit illa till den som enligt arbetsplatsens rutiner upprättar orosanmälningar. Dock menar de att tveksamma fall kan försvåra upprättandet av orosanmälningar. En tandvårdsklinikchef ger nedan ett exempel på ett svårt fall hon varit med om:

...för många många år sedan så hade vi någon där vi inte hade något direkt att gå på, utan man har bara en känsla på att det är något som inte stämmer. Men man vet inte riktigt, man får väldigt svårt att uttrycka vad det är som felas...

Vidare uttrycker intervjupersonerna att det många gånger kan upplevas svårt att veta när en anmälan ska upprättas om där finns tveksamheter, och därför är det av vikt för att underlätta för de anmälningsskyldiga att tveksamheterna hanteras på något sätt på arbetsplatsen. Den intervjuade tandhygienisten uttrycker sig såhär angående hur tveksamma fall hanteras på hennes arbetsplats:

...man kan känna sig lite maktlös, för man vet inte riktigt vad, man vet inte hur man ska agera. Och där är det också jätteviktigt med daganteckningar, för då kan man gå vidare med det. Och det är också viktigt att bolla med chefen så att man har koll på familjen...

Trots att samtliga intervjupersoner berättar om scenarion där en orosanmälan alltid upprättas så skiljer sig ändå enskilda fall från varandra och att hantera tveksamma fall kan sätta mycket

press på den anmälningsskyldige aktören. Med beskrivningen av rättsliga och sociala normer av Baier och Svensson (2009, s.74-78) går det att förklara hur svårigheter kring att hantera tveksamma fall för aktörerna kan uppstå. De rättsliga normerna som reglerar hur aktören ska handla kring sin anmälningsskyldighet är olika starka beroende på sin utformning, det finns emellertid ett utrymme för aktören själv att tolka medan det ibland står angivet klart hur aktören bör handla. Enligt intervjupersonerna är normen för vem som bär ansvar att upprätta en orosanmälan är stark men gällande när en anmälan ska upprättas är normen svag då det kräver en definition av vad en misstanke är. Trots starka normer så finns ett behov av rutiner men ännu större är behovet där normerna är svaga.

Tandvårdsklinikchefen resonerar såhär kring att tiden ibland kan vara ett bekymmer med anmälningsskyldigheten och att det på grund av tidsbrist inte upprättas orosanmälningar trots att det borde gjorts:

...som att man har väldigt mycket annat att göra, vilket gör att det faller lite i glömskan. Och så kommer nästa patient, och sen helt plötsligt så...inte för att man inte vill, utan för att det glöms bort...

Det går att utifrån Lipskys (2010, s.29) förklaring av den problematik som kan uppstå för en gräsrotsbyråkrat förstå de anmälningsskyldigas dilemma, att vid hantering av tveksamma eller svåra fall utifrån begränsad information och tid fatta beslut som kan vara avgörande för alla inblandade. En anmälningsskyldig aktör besitter i samtliga fall fler arbetsuppgifter än att upprätta orosanmälningar vilket bidrar till att det kan råda brist på tid och kunskap för den anmälningsskyldige vid upprättande av en orosanmälan eller vid påtalande av en misstanke och på så vis försvåra förfarandet för aktören. Brist på tid kan göra svårt för aktörer att följa lagen om anmälningsskyldighet, och för att hantera andra arbetsuppgifter är aktörerna tvungna att formulera egna riktlinjer i hur tiden hanteras, och därmed kanske inte följa lagen och upprätta alla orosanmälningar som borde upprättas.

Intervjupersonen med en yrkesroll som operatör inom Polisen tar hand om de anmälningar och den information som kommer in till Polisen, vilket gör att det finns en vana med att upprätta olika former av anmälningar. Ofta förekommer det att en orosanmälan måste upprättas efter att information lämnats om ett barn som misstänks fara illa och då är rutinerna enkla genom att en anmälan fylls i för att sedan skickas in. Det är upp till varje tjänsteman att upprätta en orosanmälan om hen misstänker att ett barn far eller farit illa eftersom det endast är till tjänstemannen som informationen lämnats. Det är varje tjänstemans ansvar att anmäla

vid eventuella misstankar. Tveksamma fall eller eventuella svårigheter med ett fall beskriver operatören hanteras på följande sätt:

Då brukar jag ta ett varv med kollegerna för, vänta nu och se här, ”är det något ni hade reagerat på?”. Men så ser vi det som så att det är bättre att göra en orosanmälan för mycket än en för lite om där finns grund för det så att det inte faller mellan stolarna liksom. Just eftersom det är upp till mig.

Den anmälningsskyldige har tillsammans med arbetsplatsens rutiner formulerat riktlinjer i hur det egna ansvaret ska hanteras för att eventuella tveksamheter ska kunna tas upp med kollegor för att underlätta vid upprättandet av en orosanmälan. Detta kan kopplas till Lipskys (2010, s.3, 83) beskrivning av hur gräsrotsbyråkraten hanterar sitt stora handlingsutrymme i sitt arbete, eftersom att själv avgöra när en anmälan ska upprättas och endast styrs av lagen om anmälningsskyldighet kan i sig medföra svårigheter. Handlingsutrymmet ger utrymme att utveckla egna riktlinjer, vilka i sin tur kan påverka hur lagen efterföljs. Med Baier och Svenssons (2009, s. 74-78) beskrivning av normer, kan man förstå operatörens handlande i att tala med kollegor vid osäkerhet som ett sätt att söka stöd i normerna på arbetsplatsen. Att tala med kollegor för att höra sig för och att göra en anmälan för mycket än en för lite kan tolkas vara sociala normer på arbetsplatsen som därför känns säkra att följa.

6.7 Informera om att en anmälan upprättats

Samtliga intervjupersoner resonerar kring om man som anmälare ska informera om att en orosanmälan upprättats och när det är eller kan vara lämpligt att informera om en upprättad anmälan. Det råder enighet bland intervjupersonerna i att inte informera föräldern eller någon annan person som anmälan berör om det finns en misstanke eller kännedom om att denne utsatt barnet för sexuellt våld, fysisk eller psykisk misshandel eller att informationen skulle kunna leda till att barnet utsetts för fara, något som också anges i samtligas rutiner på deras arbetsplatser. När och om det är lämpligt att informera om en upprättad anmälan är en avvägning som anmälaren själv har befogenhet att göra. En operatör på Polisen resonerar såhär gällande när och hur man ska informera om att en orosanmälan kommer att upprättas:

...jag har pratat med vissa som varit väldigt förstörda av känslor, och då har det varit svårt att föra ett helt samtal och då framföra att jag ska göra en anmälan. (...) Jag tycker att det är rätt i alla fall, men så ibland så har jag pratat med föräldrar som försagt sig och där de på något sätt vill säga att den andra föräldern gjort något mot barnet och sen kommer det fram att personen som ringt blivit så arg att den slagit ungen [barnet], då har jag gjort en anmälan utan att tala om det.

Att informera att en orosanmälan är upprättad eller kommer att upprättas uttrycker intervjupersonerna som något man bör göra om det upplevs lämpligt eftersom en orosanmälan är en möjlighet till stöd och hjälp och informationen om anmälan kommer nå den berörda ändå. Intervjupersonernas resonemang kring att informera om att en anmälan upprättats skulle kunna förstås med Baier och Svenssons (2009, s.74, 78) beskrivning av de rättsliga normerna, börat, som här skulle kunna ange att man inte bör informera om en upprättad anmälan om det innebär att utsätta barnet för fara och de sociala normerna, varat, som här då skulle kunna stå för att man helst ska informera. De rättsliga normerna, vilka anvisar aktörerna i hur de ska handla, är anvisande i när informationen inte ska delas ut vilket bidrar till att aktörerna utformar sociala normer om när det anses lämpligt att förse berörda med information och till vilken anledning. De sociala normerna bidrar till att anvisa hur aktören ska handla när det inte finns någon rättslig norm som anvisar.

Enligt tandhygienisten och tandvårdsklinikchefen ingår det att informera berörda av en eventuell anmälan i rutinerna på deras respektive arbetsplats. Rutinerna om hur och när en orosanmälan ska upprättas och när berörda ska informeras om att en anmälan upprättats är liknande på tandhygienistens och tandvårdsklinikchefens respektive arbetsplatser och består av olika steg vilka är beroende av antalet uteblivna besök på kliniken och/eller uppfyllande av tecken och varningssignaler som ingår i rutinerna att följa upp. I följande citat beskriver en tandvårdsklinikchef hur rutinerna ser ut gällande när familjen informeras om att en orosanmälan kommer att upprättas:

...får man fortfarande ingen kontakt år två, då skickar vi ut brev till familjen om att vi har skyldighet att anmäla om vi misstänker att någon far illa (...) och svarar de inte på brevet så skickar vi ett brev till, till föräldrarna, där vi är mycket tydligare med rutiner och vad lagen säger, så skickar vi hem till dem, och varför vi gör en anmälan till socialen och så skickar vi samtidigt en anmälan till socialen.

Genom att det ingår i rutinerna att informera berörda av en orosanmälan att en anmälan kommer upprättas besparas klinikchefen på tandvårdskliniken från att själv besluta om informationen om att en anmälan upprättats ska nå berörda eller inte. I enlighet med Lipskys (2010, s.83, 100) förklaring av hur gräsrotsbyråkrater med hjälp av rutiner på arbetsplatsen och egna riktlinjer handskas med deras stora handlingsutrymme skulle man kunna förstå hur att rutinerna gällande när föräldrar informeras underlättar för de anmälningsskyldiga. Aktören besitter redan ett stort ansvar inför lagen genom att enskilt vara ansvarig för att orosanmälningar upprättas enligt den. När de anmälningsskyldiga ställs inför komplexa

dilemman i sitt arbete kan rutinerna styra hur och när föräldrar ska informeras för att de enskilda inte själva ska behöva besluta om när och hur det annars ska ske.

Enligt den intervjuade förskoleläraren har det hänt att den ena föräldern instämt med beslutet om att en orosanmälan ska upprättas när den informerats om att det kommer att upprättas en anmälan, för att senare ångra sig och vilja att orosanmälningen ska dras tillbaka. I följande citat resonerar förskoleläraren om svårigheter som kan uppstå kring när en förälder informerats om att en orosanmälan upprättats:

Ibland så har föräldern faktiskt varit med på att vi ska göra det, ibland kan det varit separerade föräldrar, eller föräldrar som inte kommer överens utan man känner att den ena föräldern är orolig men den andra inte, då har vi gjort en anmälan mot den föräldern som väcker oro. (...) någon har ångrat sig att man sagt att man inte fått hjälp av pappan och kommit tillbaka och sagt att jag vill nog inte ha någon anmälning, då säger vi att detta är för att ni ska få hjälp...

Svårigheter med att informera och hantera de känslor som uppstår hos den som en orosanmälan berör är något som samtliga intervjupersoner nämner, men vilka svårigheterna kan vara ser olika ut beroende på vilken yrkesroll den anmälningsskyldige har. Samtliga intervjupersoner förhåller sig till problematiken som kan uppstå på varierande sätt. Den intervjuade operatören upplever till exempel att han har distans till de som ringer in på grund av att samtalen förs på telefon och att det därför kan vara lättare att informera eller inte informera om att en anmälan kommer att upprättas.

...Men jag tror också att det beror på att jag tar det per telefon, vilket gör mig distanserad till personen...

Situationer som upplevs svåra för en aktör kan vara betydligt enklare för en annan aktör. Intervjupersonernas beskrivningar av svårigheter med att informera kan förstås med Lipskys (2010, s.9, 29) beskrivning av hur gräsrotsbyråkraten på lite information ska fatta avgörande beslut och samtidigt hantera problematiken som kan uppstå med det. För att veta när det är lämpligt att informera berörda av en orosanmälan om att en anmälan upprättats måste den anmälaren själv göra avvägningar utifrån vad som kan vara lämpligt eller inte. Det som begränsar utrymmet för hur anmälaren ska handla är de regleringar som den omfattas av och därefter är det till upp till den enskilde att fatta ett beslut. Därför formulerar aktören egna riktlinjer för att lättare hantera komplexiteten som kan uppstå.

Som Lipsky (2010, s.76-77) beskriver med sin teori om gräsrotsbyråkrati kan inte gräsrotsbyråkrater kontrollera utfallet av sina beslut eller ta del av den fortsatta processen efter ett beslut fattats av dem eftersom beslutet går vidare till andra aktörer med annat ansvarsområde. Vid en upprättad orosanmälan går anmälan vidare för att hanteras av socialnämnden, och därmed blir det för anmälaren svårt att veta om denne handlat rätt utifrån sina misstankar och om att informera de berörda av en upprättad orosanmälan visade sig vara lämpligt eller inte.

7. SLUTDISKUSSION

Som nämnts inledande är denna studies syfte att beskriva och förstå hur lagen om anmälningsskyldighet i praktiken fungerar utifrån anmälningspliktiga aktörers rutiner och erfarenheter. Vidare syftar jag med denna studie att beskriva förhållandet mellan den rättsliga regleringen och aktörernas agerande, med andra ord hur aktörerna uppfyller de rättsliga kraven gällande anmälningsskyldighet samt hur deras rutiner i arbete med barn som misstänkts varit illa går att förstå utifrån hur de själva beskriver det.

Med Baier och Svenssons (2009, s.54) användning av begreppen börat och varat kan ett normperspektiv användas för att förstå anmälningsskyldiga aktörers handlande i olika situationer. Enligt samtliga intervjupersoner underlättar anmälningsskyldigheten för anmälaren eller för den som påtalar en misstanke genom sin tydliga utformning, i börat, och genom det stöd den ger till anmälaren som upprättat en orosanmälan angående vem som är ansvarig och hur en anmälan ska upprättas, i varat. Men det stora handlingsutrymme som anmälningsskyldigheten för med sig i de vagare delarna av lagen kan i många fall försvåra för den enskilde aktören genom att det för aktören saknas styrning och vägledning. Därför är rutiner på arbetsplatsen och sociala normer av betydelse för hur lagen i slutändan kommer följas.

Tidigare forskning av Cocozza (2007) visar på att orosanmälningar inte upprättas för varje misstanke som uppkommer hos anmälningsskyldiga aktörer på grund av bland annat brist på förtroende för socialtjänsten och att en anmälan tros sakna effekt. Samtliga intervjupersoner uttrycker i denna uppsatsens studie svårigheter de upplever med anmälningsskyldigheten och med att upprätta orosanmälningar, så som vilka grunder som är tillräckliga för att en orosanmälan ska upprättas eller rädslan för repressalier från den familj som en eventuell orosanmälan skulle beröra. Även brist på tid tas upp som en svårighet, eftersom tiden ibland

är otillräcklig för att både upprätta orosanmälningar och genomföra sina huvudsakliga arbetsuppgifter. Med utgångspunkt i Lipskys (2010, s.100) teori om gräsrotsbyråkrati och hans beskrivning av hur gräsrotsbyråkrater hanterar svårigheter och dilemman i sitt arbete kan intervjupersonernas resonemang och beskrivningar av anmälningsskyldighet förstås utifrån ett gräsrotsbyråkratiskt perspektiv. Problematiken blir för en gräsrotsbyråkrat att på lite information och tid fatta ett avgörande beslut, en problematik som aktörer med skyldighet att anmäla måste hantera. Vidare med utgångspunkt i Lipskys (2010, s.81-83) teori om gräsrotsbyråkrati och hans förklaring av hur gräsrotsbyråkrater hanterar ett stort handlingsutrymme går det att förstå hur och varför egna riktlinjer formuleras och vikten av att ha rutiner på arbetsplatsen. Handlingsutrymmet som anmälningsskyldigheten emellertid för med sig i kombination med de regleringar och rutiner som styr aktörens arbete hanteras av aktören genom att aktören formulerar egna riktlinjer för att underlätta beslutsfattandet. När det finns en avsaknad av styrning och regleringar i delar av lagen om anmälningsskyldighet eller i rutinerna på arbetsplatsen är behovet av att formulera egna riktlinjer, enligt Lipskys (2010, s.3-4) beskrivning av gräsrotsbyråkrati, större eftersom handlingsutrymmet och därmed ansvaret för den enskilde aktören då växer.

Intervjupersonerna i denna studie beskriver eget ansvar som en central del av att inneha anmälningsskyldighet, och trots att en orosanmälan på vissa arbetsplatser upprättas av någon annan än den som misstänkt något är det egna ansvaret oförändrat, det är den anmälningsskyldiga aktörens ansvar att se till att en orosanmälan upprättas om det finns en misstanke eller kännedom om att ett barn kan ha farit illa. Det egna ansvaret ingår i aktörens utrymme att handla på, vilket regleras av lagen om anmälningsskyldighet och arbetsplatsens rutiner. Med Baier och Svenssons (2009, s.74-78) beskrivning av sociala och rättsliga normer kan man förstå det egna ansvaret som en del av den rättsliga normen om anmälningsskyldighet men också ibland som en social norm, då intervjupersonerna ser ansvaret i att upprätta orosanmälningar som en självklar del i ett arbete med barn. Normerna är viktiga för i vilken utsträckning lagen efterföljs på de olika arbetsplatserna.

Enligt undersökningen i socialstyrelsens rapport *Anmälningar till socialtjänsten om barn och unga – en undersökning om omfattning och regionala skillnader* är poliser den yrkesgrupp som står för den största andelen orosanmälningar. Vad orsaken till det kan bero på är svårt att ge ett klart svar på, men med utgångspunkt i vad studiens intervjuperson från Polisen uttrycker kan en förklaring vara att det finns sociala normer (Baier & Svensson, 2009, s.78) på arbetsplatsen som anvisar att man mellan kollegor ofta hör sig för som ett sätt att söka stöd

i normer på arbetsplatsen och att den sociala normen är att hellre en anmälan för mycket upprätts än en för lite. En annan orsak kan vara att kunskapen om de rättsliga normerna (Baier & Svensson, 2009, s.74) på arbetsplatsen är stor då aktörerna inom Polisen arbetar nära lagen och även oftare upprättar anmälningar av olika slag än andra yrkesgrupper.

Rutinerna och normerna på intervjupersonernas arbetsplatser skiljs åt enligt vad intervjupersonerna uttryckt men samtliga beskriver rutiner, riktlinjer och normer som viktiga för upprättandet av orosanmälningar och för anmälningsskyldigheten. Arbetsplatsens rutiner kan med Baier och Svenssons beskrivning av normer (2009, s.74-78) fungera som en del av de sociala normerna som tillsammans med egna riktlinjer kan underlätta för anmälningsskyldiga aktörer att följa de rättsliga normerna, lagen om anmälningsskyldighet.

Arbetsplatsernas rutiner och normer är i många fall avgörande för hur lagen tolkas av den enskilde och på så sätt även för att det upprättas orosanmälningar när det finns ett behov av det. I nästan samtliga fall innehar anmälningsskyldiga aktörer arbetsuppgifter som skiljer sig från skyldigheten att anmäla, vilket i kombination med att det sällan upprättas anmälningar på aktörens arbetsplats kan vara en orsak till att kunskapsnivån och anmälningsbenägenheten kan skilja sig mellan olika aktörer. Skyldigheten att anmäla om ett barn misstänks ha farit illa är av samtliga intervjupersoner i denna studie uppskattad men för att anmälningsskyldigheten ska få bättre genomslagskraft och följas i större utsträckning är mer information om anmälningsskyldighet något som samtliga intervjupersoner efterfrågar.

Tidigare forskning (Cocozza, 2007, Cocozza et. al, 2007, Socialstyrelsen, 2012, Östberg, 2010) pekar på att avsaknaden av systematisk statistik på området orosanmälningar leder till att det är svårt att följa upp anmälningsskyldighetens effekter. När lagen om anmälningsskyldighet inte följs upp blir det i sin tur också svårare att göra förändringar som effektivt gynnar anmälningsbenägenheten hos aktörerna, något som i sin tur skulle bidra till att barn som misstänks fara eller ha farit illa får möjlighet att få det stöd de är i behov av. Mer omfattande kvalitativa studier är liksom mer statistik på området orosanmälningar och anmälningsskyldighet något som skulle kunna bidra till mer kunskap om skyldigheten att anmäla. En framtida studie på ämnet hade med fördel kunnat genomföras av ett mer omfattande slag för att få en större omfattning av aktörer med anmälningsskyldighet och därmed bidra med mer generaliserande slutsatser. Då saknas mer omfattande kvalitativa intervjustudier på området anmälningsskyldighet hade en sådan studie kunnat bidra med viktig kunskap.

8. REFERENSER

8.1 Tryckta källor

- Baier, M. & Svensson, M. (2009). *Om normer*. 1. Uppl., Malmö: Liber.
- Bryman, A. (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2. Uppl., Malmö: Liber.
- Cocozza, M. (2007). *The parenting of society: a study of child protection in Sweden - from report to support*. Diss. Linköping: Linköpings universitet.
- Cocozza, M., Gustafsson, P-A. & Sydsjö, G. (2007). *Who suspects and reports child maltreatment to Social Services in Sweden? Is there a reliable mandatory reporting process?* I *European Journal of Social Work*. Vol. 10., No. 2.
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken : För småskaliga forskningsprojekt inom Samhällsvetenskaperna*. 2. Uppl., Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, R. (2007). *Vid byråkratins gränser: om handlingsfrihetens organisatoriska begränsningar i klientrelaterat arbete*. 3. Uppl., Lund: Arkiv.
- Klein, B. (1990). Transkribering är en analytisk akt. *RIG*. Årgång 7. Häfte 2.
- Kvist, T., Willumsen, T. & Rønneberg, A. (2018). *Våld i nära relationer- tandvårdens roll*. I *Aktuel Nordisk Odontologi*. Vol. 43., No. 01/2018.
- Lipsky, M. (2010). *Street-Level Bureaucracy: dilemmas of the individual in public services*. 2. Uppl., 30th anniversary expanded ed. New York: Russell Sage Foundation
- May, T. (2013). *Samhällsvetenskaplig forskning*. 2. Uppl., Lund: Studentlitteratur.
- Socialstyrelsen (2012). *Anmälningar till socialtjänsten om barn och unga: en undersökning om omfattning och regionala skillnader*. (artikelnr: 2012-3-27) Publicerad på: www.socialstyrelsen.se
- Zetterström, S. (2017). *Juridiken och dess arbetssätt*. 3. Uppl., Uppsala: Iustus.
- Östberg, F. (2010). *Bedömningar och beslut - Från anmälan till insats i den sociala barnvården*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet.

8.2 Elektroniska källor

Socialstyrelsen. (2014). *Folder*. <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2014/2014-6-20/sidor/default.aspx> [Hämtad 2018-04-09]

Socialstyrelsen. (u.å.) *Om socialstyrelsen*. <https://www.socialstyrelsen.se/omsocialstyrelsen> [Hämtad 2018-05-12]

Socialstyrelsen. (u.å.) *Anmälan till socialnämnden*. <http://www.socialstyrelsen.se/barnochfamilj/barnochungaisocialtjansten/anmalanarbarnfarilla> [Hämtad 2018-03-25]

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning* [Elektronisk resurs]. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Tillgänglig: https://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf [Hämtad 2018-04-24]

8.3 Juridiska källor

SFS 1949:381. Föräldrabalken. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2001:453. Socialtjänstlagen. Stockholm: Socialdepartementet.

Socialdepartementet (2001). *Ny socialtjänstlag m.m.* (Regeringens proposition 2000/01:80). Stockholm: Regeringskansliet.

Socialdepartementet (2012) *Stärkt stöd och skydd för barn och unga*. (Regeringens proposition 2012/13:10). Stockholm: Regeringskansliet.

9. BILAGOR

Intervjuguide – Hur rutiner kring upprättande av orosanmälningar ser ut för olika aktörer?

Information:

Information om mig som intervjuare och intervjun.

Inledande frågor:

Information om intervjuperson. Yrke? Hur länge? Total erfarenhet i den yrkesrollen?

Utbildning? Roll inom yrket och ansvar på arbetsplatsen och inom yrkesrollen?

Centrala frågor:

- Känner du till lagen om att upprätta en orosanmälan vid misstanke om att ett barn far eller farit illa enligt 14 kap 1 § Socialtjänstlagen? Hur fick du kunskap om den?
- Hur fick du kunskap om hur en anmälan ska upprättas?
- Har ni på din arbetsplats någon fortbildning om 14 kap 1 § Socialtjänstlagen? Exemplifiera?
- Förs samtal och diskussioner om anmälningsskyldigheten och dess process på din arbetsplats? Exemplifiera? (Svårigheter och upplevelser)
- Har ni några rutiner kring upprättande av orosanmälningar på din arbetsplats? Vill du i så fall beskriva hur rutinerna ser ut och hur ni arbetar utifrån dem?
- Kan du ge något exempel på när en anmälan upprättats?
- Finns det scenarion där en orosanmälan alltid upprättas?
- Tidigare forskning visar på att personer med anmälningsskyldighet vid tillfällen inte anmäler trots misstanke om att ett barn far illa, vad tänker du det beror på?
- Upplever du några svårigheter med att upprätta en orosanmälan som kan vara kopplat till din yrkesroll? Exemplifiera, finns det något tidigare fall där det varit svårt av någon anledning att upprätta en orosanmälan?
- Hur ser konsekvenserna ut om en orosanmälan inte upprättas?

Avslutande frågor:

- Vad tror du att en orosanmälan leder till? (Tankar kring effekter, osv.)
- Finns det något kring anmälningsskyldigheten som skulle kunna förändras och/eller utvecklas?
- Har du några andra tankar kring anmälningsskyldighet som du skulle vilja dela med dig av?

Information, avslutande:

Frågor?

Information om intervjun.